

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse pise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10—K
pol leta 5—
četrt leta 2:50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Dolžnost vsakega organiziranega učitelja in organizirane učiteljice je, da je naročnik, oziroma naročnica našemu listu! To je zahteva stanovske zavednosti! Čim hujši je pritisk sovražnikov šole in učiteljstva, tem bolj se moramo združevati in medsebojno podpirati! — Iznova pozivljamo vsa okrajna učiteljska društva, naj store svojo dolžnost v polnem obsegu! Agitirajte, pridobivajte novih naročnikov!

Pouk v nemščini na slovenskih ljubljanskih ljudskih šolah.

(Poročilo šol. voditelja J. Dimnika pri lok. konferenci na I. m. šoli.)

C. kr. okrajni šolski nadzornik A. Maier je podal c. kr. mestnemu šolskemu svetu uradno predlogo, v kateri želi, da bi se s prihodnjim šolskim letom na vseh javnih mestnih ljudskih šolah pričelo s poukom v nemščini že v 2. razredu. V 6., 7. in 8. razredu ljudske in pa v meščanski šoli naj bi se vrhutega poučevala zemljepis in zgodovina v nemškem poučnem jeziku.

Vprašanje je ostalo odprto in do meritornega sklepanja še ni prišlo.

Da se ta zadeva v vsakem oziru natančno pojasni in razbistri, so se šolska vodstva pozvala, naj potrebno ukredujejo, da se k temu vprašanju izrazijo tudi učiteljski zbori posameznih šol v domači konferenci in tozadevno mnenje predlože c. kr. m. š. svetu.

Na I. mestni deški šestrazrednici je poročal o tem predmetu šolski vodja J. Dimnik dne 20. t. m. takole:

Ambros, Grabolle in drugi novejši metodiki in izkušeni šolniki povdarjajo: »Die zweite Klasse ist eine Leseklasse.« In prav imajo; zakaj izkušnja nas uči, da se otroci dandanes v drugem razredu ne priučijo glasovno-pravilnemu čitanju in sicer zaradi tega ne, ker učitelju primanjkuje časa za vajo v čitanju. Vsekako bi se moral učni načrt tako preurediti, da bi imel učitelj več časa za pouk materinega jezika, ki je prva podstava in glavni predpogoj za uspešni pouk vseh drugih predmetov. Sredstvo v dosegu učnega smotra vseh predmetov je pa, če znajo učenci najpoprej glasovno-pravilno čitati in paziti na ločila in

na dobro naglašanje, kakor zahteva učni načrt iz leta 1884.

Z ozirom na ta dejstva in pa tudi z ozirom na to, da ljudska šola ni učilnica za tuje jezike in ne pripravljavnica za srednje šole, sem odločno zoper to, da bi se že v drugem razredu pričelo s poukom v nemščini. To bi bilo na škodo materinega jezika in na škodo ostalih predmetov, katerih znanje je otroku neobhodno potrebno za življenje.

Nemškemu jeziku je — vzemimo za zgled petrazrednice — določenih v 3., 4. in 5. razredu 17 ur na teden, in sicer na škodo materinega jezika, ki mu je določenih v 3., 4. in 5. razredu samo 11 ur! Nemščina se poučuje na naših petrazrednicah v 3. razredu po 7 ur na teden, slovenščina pa po 4 ure; v 4. razredu nemščina po 5 ur, in slovenščina pa po 4 ure na teden; v 5. razredu nemščina po 5 ur in slovenščina pa samo po 3 ure na teden! Razvidno je iz tega, da daje naš učni načrt nemščini veliko prednost pred slovenskim jezikom. Posledica temu je, da se učenci ne morejo naučiti zadostno materinega jezika, ki mora biti podstava vsemu šolskemu pouku in tudi pouku v nemščini! Da bi pa dobili učenci boljšo podstavo v materinem jeziku že v nižjih razredih, naj se v 3. razredu pouk v nemščini skrči za dve uri in razširi pouk v slovenščini za 2 uri. Pouku v nemščini bi se pa izdatno pomagalo, če bi imeli za ta predmet bolj praktične knjige, kakor jih imamo pa dandanes, ki so bolj pripravne za otroke nemške narodnosti, kakor pa za naše otroke.

Na Štajerskem se začne pouk v nemščini sicer že v 2. razredu, zato imajo pa v 3., 4. in 5. razredu določenih manj ur za nemščino, kakor pa pri nas. Tamkaj se poučuje nemščina v 2. razredu po 3 ure na teden; v 3. razredu po 4 ure (pri nas po 7 ur!); v 4. razredu na Štajerskem po 4 ure (pri nas po 5 ur) in v 5. razredu na Štajerskem po 4 ure, pri nas pa po 5 ur. Vrhutega je določena v vsakem razredu na Štajerskem po ena ura na teden za nemško lepopisje, kar se pa tudi pri nas godi.

Z ozirom na to, kar sem povedal, predlagam:

1. Učiteljski zbor I. m. šole je zoper to, da bi se uvedel pouk v nemščini že v 2. razredu. (Sprejeto soglasno.)

2. Da bi dobili otroci že v nižjih razredih boljšo podlago v materinem jeziku, naj se razširi v 3. razredu pouk v slovenščini

za 2 uri in skrči pouk v nemščini za 2 uri. (Sprejeto soglasno.)

3. Skliče naj se enketa obstoječa iz izkušenih šolnikov, ki naj sestavi za slovenske otroke praktične šolske knjige za pouk v nemščini. (Sprejeto soglasno.)

4. Visoki c. kr. deželni šolski svet se naprosi, da izposluje na višjem mestu ustanovitev c. kr. pripravljavnih razredov za srednje šole na vseh ljubljanskih slovenskih deških šolah. (Sprejeto soglasno.)

Razpis c. kr. m. š. sveta priporoča tudi, da bi se poučevala zemljepis in zgodovina v 6., 7. in 8. razredu ljudske šole in pa v meščanski šoli v nemškem poučnem jeziku.

Jan Amos Komensky in ž njim vsi pedagogi povdarjajo, da je uspešen pouk mogoč edinole na podstavi materinega jezika. Kako bo otrok poznal domovje, domačo deželo in domovino, če se mu bo opisovala v tujem nerazumljivem jeziku? Privadil se bo pač blebetati par tujih besedi, ne bo se mu pa vcepila s tujim jezikom ljubezen do domovja, domače dežele in domovine. Narodne pravljice, ki so podlaga zemljepisnemu in zgodovinskemu pouku in zgodovinske pripovedke, ki ustvarjajo in utrjujejo značaje, dosežejo svoj namen pri otroku edinole, če se mu pripovedujejo v tistem jeziku, ki je v njem pripovedovala njegova mati prve pravljice in pripovedke. Krasoto domače grude bo znal otrok le tedaj ceniti, če se mu opisuje v milem in ljubem materinem jeziku. Zgodovina je pa še posebej predmet, ki izredno vzgojevalno vpliva na učenca, ker mu zbujajo razum, blaži njegovo srce, utrjuje značaj, vzgaja npravenost, zbujajo patriotski čut in ljubezen do domovine.

Tega pa nikakor ni mogoče doseči, če bi se tako važna predmeta, kakor sta zemljepis in zgodovina, predavala v tujem jeziku.

Iz teh razlogov je tudi »Društvo slovenskih profesorjev« na zadnjem občnem zboru sklenilo, delovati na to, da se bo zgodovina tudi v srednjih šolah poučevala v slovenskem jeziku.

Zato pa: roko na srce in pomislite, če je mogoče, da bi se ta dva tako važna predmeta, ki v njih tiči toliko vzgojevalne moči in vpliva, vcepilja slovenski mladini v nemškem jeziku. To se ne sme zgoditi! To bi bil moralčen umor slovenskih otrok!

Če bi se pa uvedel na slovenskih šolah nemški jezik že v 2. razredu in če bi se po-

učevala zemljepis in zgodovina v višjih treh razredih osemrazrednic in pa v meščanski šoli v nemškem učnem jeziku, bi se moral potemtakem tudi na nemških šolah uvesti slovenski jezik že v 2. razredu in tudi zemljepis in zgodovina bi se morala v zadnjih treh razredih nemških osemrazrednic in v nemških meščanskih šolah poučevati v slovenskem jeziku, zakaj deželni jezik je vendar važnejši, kakor pa drugi deželni jezik. Mislim pa, da bi se Nemci temu odločno uprli, in prav bi imeli; zakaj tudi za otroke nemške narodnosti bi bila taka odredba moralčen umor in sicer iz razlogov, ki sem jih navedel pri otrocih slovenske narodnosti.

Pri zemljepisnem in zgodovinskem pouku moramo gojiti tudi avstrijsko domoznanstvo. To nam ukazuje poleg šolskih zakonov tudi normale c. kr. deželnega predsedstva z dne 20. julija 1890. l. št. 2061 (c. kr. m. š. sv. z dne 9. sept. 1890, št. 393). Ta normale so povzročila vojaška oblastva, ki zahtevajo, da morajo biti učenci ljudskih šol, ki se zglašajo za sprejem v c. in kr. vojaške šole, poučeni o najvažnejših momentih zgodovine naše države in presvetle vladarske rodovine. Ta normale ukazuje, da mora učitelj pri zemljepisnem in zgodovinskem pouku v višjih razredih obračati vso pažnjo na to, da se v teh dveh predmetih doseže učni smoter, kakor ga določa učni črtež in pa šolski in učni red. »Vsa predpisana tvarina pravi omenjeni normale dalje — se nahaja v naših berilih, a učiteljeva dolžnost je, da jo popolni in zanimivo stori z lepim, jasnim, nazornim in gladko tekočim pripovedovanjem, da iz svojih učencev odgoji zavedne državljane, ki bodo iz vsega srca ljubili lepo svojo domovino in prebлага nje vladarja.«

Lepo, jasno, nazorno in gladko tekoče pripovedovanje je pa najlaglje mogoče v materinem jeziku in učenci bodo dosegli učni smoter edinole, če se jim bo predavala učna snov v materinem jeziku.

Tudi normale c. kr. ministrstva za nauk in bogocastje z dne 24. junija 1912, št. 28099 (razpis c. kr. d. š. sv. z dne 22. julija 1912, št. 4880), glaseč se: »Beachtung des Marinewesens beim Unterricht an den niederen und mittleren Schulen« stoji na stališču, da se doseže zaželjeni smoter edinole na podstavi materinega jezika. Med drugim pravi ta normale: »In erster Linie gibt der Unterricht in verschiedenen Fächern Anlaß, ungezwungen über das Marinewesen zu sprechen z. B. beim Unterricht in der Muttersprache durch Darbietung und Erklärung geeigneter Lesestücke; beim Geschichtsunterricht, bei der Schilderung von Entdeckungsfahrten, bei verschiedenen Kapiteln der Geographie, beim Unterrichte in der Bürgerkunde« itd.

Torej le na podstavi materinega jezika se doseže pri zemljepisnem in zgodovinskem pouku zaželjeni učni smoter; zato stojim odločno na stališču, da se morata zemljepis in zgodovina tudi v višjih razredih poučevati v slovenskih šolah slovensko, v nemških šolah pa nemško.

Povdarjam še enkrat, da ljudska šola ni učilnica tujih jezikov in ne pripravnica za srednje šole, ampak učilnica za življenje. Za življenje si pa prisvoji učenec podane mu nauke edinole, če so se mu predavali v njega materinem jeziku.

Zato se moj 5. predlog glasi: »V 6., 7. in 8. razredu ljudske šole in pa v meščanski šoli naj se poučujeta zemljepis in zgodovina na slovenskih šolah v slovenskem, na nemških šolah pa v nemškem poučnem jeziku.« (Sprejeto soglasno.)

LISTEK.

† Josip Cernatič.

Letošnji božični praznik je bil žalosten zimski dan. Divji oblaki na nebu, megla po ulicah staroslavnega Justinopolisa, sedanjega Kopra, so motili poezijo najlepšega praznika krščanstva. Zvonovi so peli tožno pesem smrti, iz hiše žalosti v ulici sv. Blaža se je vil mrtvaški izprevod proti cerkvi.

Množica meščanov vseh slojev je spremljala k večnemu počitku mlado žrtev krute morilke človeškega rodu. Izdihnil je bil svojo trpečo dušo mladenci, ki se je bil posvetil našemu tako idealnemu stanu, stanu trpljenja in vednih prevar. Pokojni Josip Cernatič se je rodil kakor sin pred leti umrlega kaznilniškega čuvaja l. 1891. v Kopru. Od l. 1898—1906 je obiskoval vladnico c. kr. učiteljskega ravnotam. V l. 1906—1910 je absolvirал učiteljske, zadnje leto v Gorici. Uboga mati je morala z bomo pokojnino preživljati njega, sestro in sebe.

S 1. septembrom 1910 je nastopil svojo učiteljsko službo v Komnu na Krasu. Bil je tiha, skromna narava. Z navdušenjem se je lotil dela. Bil je priden kakor mravlja. Samo šola mu je bila smoter življenja. Njej je žrtvoval vse dni, vse ure svojega tako kratkega delovanja. Bil je splošno priljubljen med vaščani kakor med kolegi zaradi svojega blagega značaja.

Začel je bolehati. Kmalu po novem letu 1911 je začel pokajšlevati. Še par mesecev se je upiral bolezni, toda kmalu je moral prositi za dopust. Dobil ga je, in njegova usoda je bila že zapečatená. Neizprosna morilka mladih bitij ga je držala v svojih krempljih. Zajedla se mu je v organizem in mu pila srčno kri. Upal je nekaj časa, da se mu izboljša zdravje, slednjič ga je zapustilo še to upanje. Kako otožno je zrló njegovo oko v daljavo, strmelo je v svet. Vse okolo njega je kipeło življenja, on je umiral. Ni bilo dovolj telesnih bojov, pridružile so se še psihične.

C. kr. okrajni šolski svet v Sežani mu je dajal do novega leta 1912 še plačo. Od novega leta 1912 dalje je bil navezan le na borni dohodek svoje matere, ki se ni ločila niti za trenotek od svojega ljubljene-

ca. Zdravnik vedno v hiši, pomanjkanje ravno tako. Ako bi se ne bili našli usmiljeni ljudje, ki so semtertja priskočili z malim darom ubogi družini na pomoč, bi bil moral trpeti še lakoto v svojih zadnjih dneh. Trpke besede mi silijo na papir, toda pozabljeno bodi vse. Sramota za XX. vek, da so izročeni ljudje, ki se trudijo leta in leta s študijem, na milost in nemilost dobrosrčnih sosedov, znancev. Naš humanitarni vek skrbi za pse itd., a za človeka trpina ima le prazne fraze, izgovore. Dragi Josipe! Ne bom dalje razvijal tragedije Tvojega tako kratkega življenja. Pogledal si nekoliko v svet in moral si že oditi. Tvoje telo počiva v hladni zemlji, Tvoj duh zre iz azurnih višav na nas. V duhu zrem Tvojo gomilo. Koliko dobrega bi bil storil svojemu narodu, a ni ti bilo dano. Ti si dokončal tek svojega življenja, nas čaka še sklep. Te vrstice naj ohranijo spomin na Te, da ne izgine neopažen v neskončnost.

Ko sem Te videl pred dvema letoma, ko si mi bil tovariš na šolskem polju, nisem mislil, da Ti bom pisal priučujoče vrstice.

S tem sklepam! Slava Tvojem spominu, mladi trpin, pokoj Tvoji duši!

Tvoj pobratim Zvonko.

Učitelj J. Režek stavi dodatni predlog, ki se glasi: »To poročilo s predlogi vred naj se postavi na dnevni red prihodnje okrajne učiteljske konference.« (Sprejeto soglasno.)

Vabimo na svoj občni zbor, ki se vrši 9. februarja 1913 ob 11. uri v zadrudnem lokalu v Celju, Breg 26 s sledečim dnevni redom: 1. Poročilo načelstva, 2. Poročilo nadzorstva, 3. Čitanje revizijskega poročila, 4. Potrjenje računskega zaključka, 5. Event. volitve v načelstvo in nadzorstvo, 6. Slučajnosti.

UČITELJSKA GOSPODARSKA IN KREDITNA ZADRUGA V CELJU,

registrovana zadruga z omejeno zavezo. LUDOVİK ČERNEJ. FRAN VOGLAR.

Laž in resnica.

Boj s klerikalizmom je težak, ker se ne poslužuje poštenih sredstev. Vse mu je dobro, kar mu pride pod roko: kamen, nož ali laž. Kdo drugi je to že bolj izkusil nego napredno učiteljstvo?

Vzemi v roke katerikoli klerikalen list, odpi ga na katerikoli strani — povsod mrgoli napadov na šolo in učiteljstvo. Vzroke poznamo in namen tudi. Najgusnejši pa je, da ni klerikalca nobeno sredstvo ljubše kakor laž. Boga na jeziku — v srcu laž! To je njihov program. Že stokrat smo to dokazali, danes to lahko iznova dokažemo.

V zadnji številki smo objavili na uvodnem mestu nekaj spominov na nesrečnega tovariša Vinka Brusa, ki se je dne 3. januarja ustrelil v Matenji vasi, gnan v smrt od klerikalne krivičnosti, ki mu ni priznala draginjske doklade, dasi jo je zaslužil, ker je bil v skrajni sili in potrebi. Citirali smo Brusovo pismo, kjer sam to tikoma pred smrtjo izrečno poudarja. Nadalje smo ponatilsili iz »Sava«, 2. številka z dne 11. januarja, članek, ki govori o tragediji v Matenji vasi. Mi smo to v svojem listu direktno označili s tem, da smo natisnili ime lista »Sava« z debelimi črkami.

»Slovenec« z dne 20. t. m., št. 15, pa preobrača besede, iztrgane iz »Savinega« članka in zasukane po klerikalni maniri, tako, da je iz njih razvideti, kakor bi dotični članek pisali mi sami, pozivljajoč naravnost na poboj, češ, da se mora revolver zasukati!

Da poštena javnost spozna vso klerikalno laž in perfidnost, bodi nam dovoljeno, da citiramo inkriminovane besede iz »Savinega« članka, paralelno pa da ponatisnemo »Slovenčovo« notico.

»Sava«:

... To je vnebovpijoča krivica, kako gospodari zdaj kler. večina z denarjem, ki pride v pretežni večini iz naprednih vrst, kupuje mrtve duše za sramotno nagrado — neznačajnosti in nezvestobe. Naravno je, da pri takih razmerah trpi šola. Kako bo vzgajal učitelj otroke k značajnosti, ako sam ni značajen. Naloga vseh poštenomislečnih je, da pomagajo streti to neznošno strahovlado, da jo pohodijo in pomendraj, kakor se pokonča in uniči strupen gad, ki je bil obrnjen v lastno telo, bi se utegnil v roki skrajno razburjena človeka — zasukati...

Mi, oziroma »Sava« nismo napisali nobene besede proti oblasti; mi, oziroma »Sava« nismo nikjer in nikoli rekli, da se mora revolver zasukati, vendar pretvarja katoliški »Slovenec« naše besede tako, da potem lahko kliče državnega pravdnika in politiško oblast proti nam! Ker se »Slovenec« laže prav po cigansko, zato bi morali po njegovi logiki naši uredniki — v zapor! Ne mi, ampak tak nesramen lažnik bi moral v luknjo, da se malo ohladi njegova slepa strast, ki mu še citatov ne da prepisovati brez potvora! In tak revolverski list uživa protekcijo škofa!

Namesto, da »Slovenec« laže, naj citira Brusovo pismo, ki smo ga mi zadnjič priobčili, naj v celoti priobči članek »Sava«, potem bodo tudi njegovi ljudje spoznali, kje je resnica, kje laž. Vedeli bodo, da je pač že dobropolski štrikelj brusil nože, mi pa še nismo nikoli klicali na prelivanje krvi, dasi bi imeli za to dovolj vzroka!

Potovanje slovenskih učiteljev na jug.

Ker je pred dvema letoma od Slov. Šolske Maticе nameravano potovanje na jug zaradi grozeče kolere moralo izostati, namerava imenovano društvo prirediti to

potovanje v letošnjih glavnih počitnicah, in sicer približno v času od 24. avgusta do 8. septembra. Upati je, da bodo gg. učitelji in učiteljice, ki imajo v tem času še deloma šolo, dobili od pristojnih oblasti dopust. Program potovanja je isti, kakor je bil svoječasnó razglašen v »Učiteljskem Tovarišu« in »Popotniku«, namreč: Trst, Pulj, Mali Lošinj, Zader, Šibenik, Spljet, Hvar (Lesina), Vis, Komisa, Gruž, Dubrovnik, Kotor, Novigrad, Mostar, Sarajevo, Jajce, Banjaluka, Zagreb. — Stroški za osebo bodo približno K 200 (vožnja, hrana in prenočišče). Potovanje se vrši le, če se oglasi najmanj 30 udeležencev, ki vpošljejo Slovenski Šolski Matiči na račun do konca majnika 1913 po 100 K, ostalo pa v mesečnih obrokih. Kdor se oglasi, dobi vplačani denar le tedaj nazaj, če bi se potovanje sploh ne moglo izvršiti.

Slov. Šolska Matica.

Okrajna konferenca slovenskih ljudskih šol Trsta in okolice.

Trst, 20. januarja 1913.

Konferenca se je vršila dne 7. t. m. v vrdeljski ljudski šoli.

Po določitvi predsednikovega namestnika in namestnikovega namestnika (Stipe Fruga in Anton Požar) in po volitvi dveh tajnikov-zapisnikov (Jože Čok in Ana Švigel) otvori predsednik, c. kr. okr. šol. nadzornik prof. Ivan Nekerman, kmalu po deveti uri konferenco in konstatira skoraj popolno udeležbo, ker manjka le četvorica izmed službujočega učiteljstva, in sicer zaradi bolezni; čita opravičila nekaterih povablencev, kakor ono bivšega c. kr. deželnega šolskega nadzornika viteza Antona Klodiča Sabladosega, ono nestorja tržaškega-slovenskega učiteljstva, ravnatelja Antona Valentiča, ki oba želita konferenci najboljših uspehov.

Dalje opravičuje odsotnost okrajnega glavarja, voditelja uradov c. kr. namestništvenga svetovalstva doktorja Emila pl. Fabrijaja in c. kr. dež. nadzornika Frana Matetiča, ki oba, nujno uradno zadržana, želita konferenci dosego želnih smotrov.

Pozdravlja dalje navzoče učitelje-katehete in učitelje privatnih šol, ki so se odzvali vabilu, dasi ne primorani.

Dalje se spominja predsednik v zvišenih besedah njega jasnosti, tržaškega ces. namestnika princa Hohenloha, kateremu učiteljstvo zbog zaslug, ki jih ima njegova jasnost v dobrobit šole in učiteljskega stanu, priredi na predlog predsednikov presrčno ovacijo s trikratnim »živijo«.

Zaključuje svoj uvodni govor, spominjajoč se onih izmed učiteljstva, ki nam jih je odtegnila kruta smrt pač prerano, namreč Andreja Široka, Rafaela Kovačič in Frana Pelicono. Tem v spomin je konferenca zaklicala »slava«.

Na to se je vršila volitev stalnega konferenčnega odbora za dobo do prihodnje okrajne konference. Po kratki debati so bili izvoljeni po vzkliku: Ivan Daneu, Pavla Hočevnar, Ivan Kraševac, Josipina Pošega, Ivanka Sabadin in Ivan Vrščaj.

V pripravljalni odbor okrajne učiteljske knjižnice so bili izbrani takisto po vzkliku: Mira Engelman, Fran Fonda, Roza Goli, Marica Gregorič, Ferdinand pl. Kleinmayr in Ciril Valentič.

Sledilo je poročilo okr. šolskega nadzornika Nekermana o stanju šolstva. Poročilo, z vso močjo natančnostjo in vestnostjo sestavljeno, je poslušalo učiteljstvo z vidno napetostjo, ker se je v resnici v njem zrcalilo pravo stanje našega šolstva, ki ima še mnogo in vsestranskih potreb. Pač kar se je moglo storiti, in ob danih razmerah je to mnogo, se je vse storilo v vsestransko povzdigo šole, in to naj bo učiteljstvu v prijetno zavest, to naj bo gospodu nadzorniku v zadoščenje za vse prizadevanje, za vsa stremenja, ki jih ima on za povzdigo naših šol; njegovo poročilo je jasna slika vsestranske delavnosti učiteljstva, združenega s svojim priljubljenim nadzornikom, Burno ploskanje koncem govoru je bila primerna zahvala za podano poročilo.

Na to se je vršilo predavanje doktorja Vrčona, okrajnega zdravnika sežanskega, o temi: »Prva pomoč v nezagodah v šoli. Kako je učiteljstvu postopati v tem slučaju in uporabljati šolsko lekarno?«

Gospod zdravnik je razložil pozornim poslušalcem v poljudni besedi več slučajev, v katerih bo večša učiteljeva roka nadomeščala zdravnika, ki ga šola nima vedno na razpolago. Hvaležno učiteljstvo se je strinjalo z zahvalo, izrečeno mu po g. predsedniku na predavanju, ki je bilo splošno odobravano.

Po zdravnikovem predavanju je bila konferenca prekinjena do dveh in pol.

Popoldansko predavanje je obsegalo šest točk:

1. »Nasveti glede šolskih knjig, ali ostanejo v rabi Gangl-Josinove čitanke,

ali naj se uvedejo druge, katere?« Referat: V. Trobec — K. Gerdol — K. Rodé.

2. »Nasveti glede preosnove podrobnih učnih načrtov.« Referat: F. pl. Kleinmayr — A. Sancin — E. Peternel — A. Germek.

3. »Nasveti glede preosnove nadaljevalnih šol, ker dosedanjí nadaljevalni tečaji ne odgovarjajo današnjim zahtevam.« Referat: F. Bratoš — J. Pošega.

4. »Ženska ročna dela.« Referat: J. Vodopivec.

5. »Enotna ureditev normalnih urnikov na ljudskih šolah tega okraja« (se odstopa stalnemu konferenčnemu odboru.)

6. Posebni predlogi.

Vsem točkam je učiteljstvo sledilo pažljivo in vztrajno.

Izvolila se je enketa 20 članov za sestavo novih citank, ki bodo odgovarjale krajevnim razmeram in današnjim zahtevam, in enketa 6 članov za sestavo podrobnih učnih načrtov. — V prvo enketo so bili izvoljeni: Fran Bratoš, Amalija Čok, Vinko Engelman, Ivan Grbec, Kristina Gerdol, Marica Gregorič, Karl Gruntar, Marija Hartman, Pavla Hočevnar, Ferdo pl. Kleinmayr, Marija Kmet, Valeska Košir, Ivan Kraševac, Amalija Martelanc, Karl Rode, Janko Samec, Anton Seme, Ana Švigelj, Ciril Valentič in Juliana Vodopivec; v drugo enketo pa: Fran Bratoš, Ivan Daner, Mira Engelman, Valeska Košir, Ivan Kraševac in Anka Scheimer.

Sprejele so se različne resolucije, kakor: Uvedba K. Vidrovega »Moje prvo berilo«, odprava P. Končnikove »Slovenske slovnice« in uvedba Schreiner-Bezjakove »Jezikovne vadnice«, prošnja do ravnatelja A. Črnjvca, da izda še računico za peti in šesti razred, predelanje italijanskih učnih knjig po vzorcu Schreinerjevih nemških vadnic, uvedba H. Druzovičeve pesmarice, uvedba italijanščine s tretjim in demščine s četrtem šolskim letom, več tedenških ur v nadalj. šoli in primeren učni načrt, določen za dečke in deklice, posebe za zgornjo in posebe za spodnjo okolico ter posebne strokovne učitelje za to; posebne učiteljice za ženska ročna dela in drugo.

Ob sklepu konference se predsednik zahvaljuje vsem udeležencem za vztrajnost pri konferenci in za zanimanje, s katerim so sledili dnevnemu redu. Zahvaljuje se šolski oblasti za dovoljenje, da se je smela vršiti konferenca, zahvaljuje se svojim namestnikom-podpredsednikom pri konferenci, zahvaljuje se domačemu učiteljstvu za vse udobnosti, ki jih je imelo zborujoče učiteljstvo tekom dneva, posebno voditelju šole Ivanu Donevu.

Pred razstankom poda predsednik v zvišenih besedah vdanostno izjavo Njegovemu Veličanstvu kot prvemu zaščitniku in dobrotniku šolstva, na kar pozove zbrano učiteljstvo, da da izraz temu čuvstvu s klici »živijo« na Njegovo Veličanstvo, in z avstrijsko himno se zaključí vsestransko dobro uspešno zborovanje.

Kako nam je presojati tečaje za ljudskošolske učitelje na kmetijskih šolah.

Piše K. K.

(Konec.)

Zaradi tega trdim, da v Avstriji ni še nastopil ugoden čas za uvedbo kmetijskih nadaljevalnih šol. Naravno je, da je treba poprej izpopolniti in povzdigniti ljudsko šolstvo. Istinito izpopolnjevanje ljudskega šolstva v kulturni smeri, odgovarjajoče kulturni nalogi ljudskega šolstva, bo ob sebi izcimilo naravnim potom nadaljevalno šolstvo, in sicer dobro utemljeno in uspešno delujoče. K temu treba le dosledno ustrezati težnjam zavrednega, organiziranega učiteljstva in nasvetom merodajnih krogov, to je zastopnikov strokovnjakov raznih gospodarskih panog. Mi se usojamo pripomniti le sledeče: Čim več se od učiteljstva zahteva, čim večja odgovornost in naloga se mu hoče poveriti tudi v nadaljevalni šoli, tem večjo predizobrazbo mu preskrbite pred nastopom in po nastopu službovanja, tem višje socialno stališče mu pa tudi odkazite z dostojnimi prejemki.

Kdor pa zabranjuje slednje, jasno dokazuje, da od šole ničesar ne zahteva, da mu je celo odveč. Kdor hoče za šolo kaj storiti, mora za učiteljstvo to storiti, vse drugo prizadevanje bo vedno ostalo udarec v vodo. Izobraženo, sposobno učiteljstvo in dober šolski obisk sta faktorja rentabilnosti ljudskega in z njim zvezanega nadaljevalnega šolstva. Nezmislj je, uničevati in rušiti ta temeljna činitelja, na drugi strani pa zahtevati izpopolnjevanje sedanjega ljudskega šolstva do splošne uvedbe kmetijske nadaljevalne šole.

Prepričan sem tudi, da bi lahko že davno prišlo do uvedbe nadaljevalne šole za kmetiško ljudstvo, ko bi vse naše resolucije, peticije in zahteve v svrhu nadaljnega razvoja ljudske šole in širše

splošne naobrazbe ne šle znano pot v koš.

Naš glas je vedno glas vpijočega v puščavi, in tudi pri sedanji akciji nihče učiteljstva ne vpraša za mnenje, dasi nas bodo potrebovali, ker sami ne bodo vršili naloge, ki jo bodo odkazali kmetijski nadaljevalni šoli.

Vendar ostanemo svojim načelom zvesti. Nepristano smo ostali kot en mož proti vsakemu poslabšanju šolstva na deželi, pobijali nazor, da za ljudstvo na kmetih ni treba višje organiziranih ljudskih šol in obenem še zahtevati njih izpopolnjevanje v kulturni smeri posebno z ozirom na gospodarske strokovne potrebe.

Veliko potrebo po višji strokovni naobrazbi in inteligenci posestnika kot samostojnega podjetnika, ki še le garantira produkcijo v večji meri, sem sam podrobno razložil v lanski svoji razpravi »Doneski k vprašanju o preosnovi ljudskega šolstva po Štajerskem na deželi«.

Naj omenim na tem mestu besede strokovnjaka o kmetijskih vedah, konsumenta v c. kr. poljedelskem ministrstvu, dr. Julija Olschowega, ki se glasi prilično takole:

»Die Landwirtschaft paßt heute nicht mehr für den Bauern, wie er noch allgemein aufgefaßt wird, dieselbe soll vielmehr von wirklich fachwissenschaftlich wie auch sonst im allgemeinen hoch gebildeten Männern betrieben werden, damit nicht die Gesamtheit an Unterproduktion leide.«

Kmetiško nadaljevalno šolo prav pojmuje, o nje potrebi smo že davno prepričani, zato bomo le premotrivali nekoliko zapreke, ki se nje uvedbi postavljajo nasproti. Treba je za to sposobnih učiteljev in gnotnih sredstev.

Najboljši način usposobljenja so gotovo strokovni tečaji na strokovnih šolah kakor se dandanes vrše. Učitelji bi pa na njih mnogo več pridobili, ko bi imeli boljše znanstveno podlago že iz naših učiteljskih. Ponovno opozarjamo zaradi tega na našo staro zahtevo, preobraziti učiteljska v višja učilišča, na katerih si bodoči učitelji zares pridobe temeljito in višjo znanstveno podlago v vseh, posebno pa realističnih vedah kakor so to: biologija, fiziologija, kemija, fizika, anatomija itd.

Najteže bo pri nas seveda rešiti gnotno vprašanje, zakaj znano je, da za šolo ni denarja nikdar, in da učiteljstvo uživa že itak previsoke plače.

V podavanjih g. Humeke ta pereča točka ni igrala nobene pomembne vloge, zakaj prišla je na dnevni red le po iniciativi slušateljev. Poročal nam je temeljiteje, kako naj izkušamo prebivalstvo in mladino pridobivati za stvar, namreč z nekako propagando in agitacijo, z ljubeznivostjo in posebno učištrvalnostjo, ki jo naj dosledno in z vnmemo izvedemo zaradi dobre stvari same. Glede plačila nas je pomiril z apelom na naš splošno znani idealizem, ki ga naj še gojimo v kljub vsem krivičnostim in zapostavljanju, ki jih moramo pretrpeti.

Mislím, da mi ni treba omeniti, kako naj sodi učitelj, ki samega sebe in svoje delo spoštuje, o tej sporni točki.

Tudi propaganda in agitacija med ljudstvom in nedospelimi od 14. leta naprej ni lahka reč. Naše ljudstvo je zbežgano in proti šolstvu obče nahujskano, pripraviranje staršev, da privolijo fantom in dekletom pohajati v nadaljevalno šolo v dobi od 14. leta do 18. leta, ko so doma najboljša delavna sila, bi zadelo ob skrajni odpor. Naš posestnik svoj poklic še premalo upošteva in spoštuje, o lastnih zmnožnostih glede kmetovanja, ima pa sila visoke pojme, potrebe po višji strokovni naobrazbi svojega naraščaja pa ne more še pojmovati. V kratkem se posebno v sedanjem položaju ne bo dalo ničesar opraviti. Sploh pa za boljše dobrobit na tem svetu našemu ljudstvu manjka smisla, umevanja in volje, razen tega hipnega užitka v jedi in obilni pijači in brezdelju, posebno mu pa manjka možnosti pogleda v bližnjo bodočnost. Seveda so to že smotri značajne vzgoje v nadaljevalni šoli sami, ki jih ne smemo še zahtevati, vendar njih popolni nedostatek ovira priporočeno propagando in agitacijo za šolski obisk. Ta se bo dal šele v dolgi dobi let, ako se razmere malo predrugačijo, po vztrajnem in doslednem vplivanju vzporedno z izboljšanjem ljudskošolskih razmer doseči. Mladina se bo dala prej pridobiti za stvar, ako se na njo v višji stopnji ljudske šole dosledno v tem smislu vpliva. V ostalem se pa za svojo osebo strinjам s tem, da bodi v kmetijski nadaljevalni šoli obisk prvih 30 let neobligaten.

Vsaka propaganda zahteva od propagatorja neobičajne požrtvovalnosti in za to, mislim nima naše učiteljstvo pri sedanjih razmerah več posebne vneme, vrhutega si bi s tem nakopalo le velikih skrbi in dela, cvenka pa nič. Kako čudne pojme imajo še ljudje o učiteljevanju, ka-

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

ko nizko se ceni tisto žrtvovanje samega sebe (völligste Hingabe), ki ga udeležuje učitelj sleherni dan napram učencem v ljudski šoli in kakor bo to treba še v večji meri v nadaljevalni šoli! To dejansko žrtvovanje vseh svojih sil; čuvstev, kakor mišljenja in dobrohotnosti, niti ne doseže največja skrb in požrtvovalnost očeta do svoje obitelji, ako abstrahiramo od prehranjevanja in preskrbovanja s fizičnimi potrebščinami. In naposled se še zahteva, da naj učitelj sam izvede propagando med ljudstvom, prepiranje staršev in mladine, on naj pripravlja tla bodoči kmetijski nadaljevalni šoli, učitelj, do katerega se je že desetletja z vso rafiniranostjo netilo zaničevanje in zasramovanje do popolne brezpomembnosti z ustnimi in pismenimi sporočili.

Učitelj bo moral itak v nadaljevalni šoli dati od sebe najplemenitejšo, kar ima, samega sebe; to bo vendar predpogoj uspešnega obrata kakor v ljudski šoli, samo še v večji meri in naposled morda za prazen nič ali proti beraški napitnici. Koliko lažje je vendar za soobčana rigolati ali drva žagati, tu žrtvujem in dajem od sebe zgolj mišično moč, katere pravilna uporaba le telo krepi; oddaja notranjih potenc v prid drugih pa le izčrpa fizične moči in zdravje, ker žre pravo bistveno energijo človeško kar na debelo.

Poleg teh težkoč se bodo pa izcimile v notranji opremi in obratu šolstva ovire in nedostaki, kakor se baš sedaj javljajo v nadaljevalnem šolstvu na Nemškem. Nekaj podobnega se pri nas vrši glede obrtnih nadaljevalnih šol, namreč prizadevanje cerkve tudi nadaljevalno šolstvo spraviti brezpogojno pod svojo oblast, nadvlado in vodstvo, učitelje pa degradirati za brezpomembne statistične, ki pri šolstvu sploh nimajo besede.

Naj govori namesto mene J. Tews iz Berlina:

Die notwendige Ausgestaltung des Fortbildungsschulwesens in Deutschland: »Die Hineinziehung der gesamten männlichen und weiblichen Jugend in die Fortbildungsschule, die äußere Ausdehnung derselben, die finanziellen Widerstände gehen einer befriedigenden Lösung entgegen. Schwieriger sind die Aufgaben, die in bezug auf die innere Ausgestaltung der Fortbildungsschule zu lösen sind, denn hier beginnt der Kampf mit den Vertretern jener Gebiete, die die gesamte Jugendziehung als ihr Monopol betrachten, an dem sie prinzipiell auch dann festhalten, wenn sie ganz außerstande sind, es selbst auszuüben. Der inneren Entwicklung steht wie im Volksschulwesen die kirchlich überlieferte und in Kirche und Kultusministerium organisierte Bildungs- und Erziehungsauffassung entgegen.«

Tudi pri nas je pričakovati takih ovir, morda še v večji meri. Kakor hitro postane konfesionalni in strankarski moment glavna naloga kmetiško nadaljevalne šole, duhovščini posebno v vzgojnem oziru kakor upravi dan neomejen vpliv, smo za eno institucijo bogatejši, katere rentabiliteta bo hiralna na izgrešenem namenu kakor toliko drugih.

Sklepam z besedami J. Tews: »Die Jugend darf nirgends in der Schule als politisches Freiwild gelten, sie muß in der Fortbildungsschule allen politischen Freibeuten entzogen werden, sie hat nur eine Aufgabe: zu wachsen und zu werden, ihre aufnehmenden und gestaltenden Kräfte zu erhöhen. Nur solcher Jugend gehört die Zukunft und die Völker werden einmal in dem Maße vollwertigen Ersatz haben, je rücksichtsloser sie allen die Jugend vergiftenden, die ernste Erziehungsarbeit, sowohl wie die Jugendfreude störenden politischen Raubrittern das Handwerk legen.«

Iz naše organizacije.

Štatersko.

Šmarsko-rogasško učiteljsko društvo zboruje dne 2. februarja 1913. ob polu 11. predpoldne v deški šoli v Šmarji.

Vzpred:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. »Vzgojni smotri po potrebi časa«, predava tovariš Fiere.
4. Poročilo tajnika in blagajnika.
5. Volitve.
6. Slučajnosti.

Učiteljsko društvo za laški okraj* je imelo svoj občni zbor v ponedeljek, dne 6. t. m., v šoli na Zidanem mostu. Ker je bilo ugodno vreme, je bila tudi udeležba prav povoljna; osobito tovariši in tovarišice iz Trbovelj so se mnogoštevilno odzvali svoji stanovski dolžnosti. Pokazali so, da vedo ceniti organizacijo lastnih moči. Posledica dobre udeležbe je bila, da je nad triurno zborovanje poteklo v prav živahnem razgovoru in stvarnih debatah o naših stanovskih in šolskih težnjah. — Obilo burne pohvale so izzvala podavanja tov. tajnika, kakor tudi tov. poročevalca o temi: »Učitelj na deželi in učitelj v mestu«. Dokazoval je s spretno besedo na podlagi več primerov slabo stališče učitelja na deželi proti onemu v mestih. — Izvoljen je bil zopet dosedanjí odbor; ker se je tajnik tov. Fr. Lebar odpovedal svojemu poslu, je prevzel ta posel tov. Vitko Jurko. — Po sklepu, da se hočemo zbrati zopet k zborovanju 2. marca t. l. na Zidanem mostu, 1. majnika t. l. pa v Trbovljah, je zaključil tovariš predsednik dobro uspešno zborovanje.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je imelo 6. januarja dobro obiskan občni zbor. Predsednik je želel učiteljstvu srečnejše novo leto, da bi nam v njem ne bil dar zopet klofuta. Spominjal se je umrlega člana, blagega tov. Iv. Košutnika, tov. Petrička in Pristovška, urmlih prof. Orožna in Koprivnika — vzornih naših učiteljev, ki sta vzgojila, celo generacijo slovenskih učiteljev. — K zopetnemu imenovanju je čestital predsednik imenom društva g. nadzorniku Jos. Supaneku, za kar se je gospod nadzornik zahvalil in želel učiteljstvu veselo novo leto.

Došla sta dopisa Zveze, zadevajoč plačevanje prispevkov — in Zaveze glede pevskega zbora o priliki Zavezinega zborovanja v Ljubljani. Zadeva s povestjo »Preslepljeni in otihi« se prepusti Zavezi. Posamezna društva in posamezniki lahko ostanejo v takih aferah osamljeni in vsak svojih misli. Imamo izvleček vseh društev v Zavezi, ki je ravno za to tu, da rešuje vprašanja, ki zadevajo celokupno slovensko učiteljstvo. — Iz poročil posameznih: Društvo šteje 78 pravih, 2 častna (Gradišnik, Brezovnik) in 1 podpornega, imetja v denarju ima okroglo 300 K. — Iz predsednikovega poročila omenim, da se je spominjal udov, ki članarine niso plačali. Teh se ne smatra za člane in se društvo odveže vsake tovariške obveznosti do teh članov.

Na predlog tov. Šaha je bil izvoljen stari odbor: predsednik Fr. Brinar, podpredsednik Jos. Petriček, blagajnica ga. Brinarjeva, tajnik J. Sevnik, odborniki: L. Černe in A. Sivka. — Članarina ostane ista; za knjižnico se naroči kot lansko leto.

Predsednik je še podal razna pojasnila glede sestave letnih računov za krajne šolske svete in opozoril na Uradni list iz leta 1898., št. 32., 33., 34. — Na vprašanje glede olja proti prahu se je njega uporaba toplo priporočala.

Naslednje zborovanje je prvi četrtrek v sušcu.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo zboruje dne 6. februarja t. l. v Gorici ob 10. uri predpoldne v dvorani »Central-Bio«, ki jo je društvo lastnik g. J. Medved blagohotno brezplačno prepustil. Dnevni red: 1. »Geološki izprehodi po Goriškem« s krajinskimi in geološkimi podobami s skiptikom, predava g. prof. Ferdinand Seidl. 2. Predlogi. — Zaradi zanimivega in važnega predavanja pričakuje polnoštevilne udeležbe odbor.

Književnost in umetnost.

»Matica Slovenska« je razposlala letos 6 knjig svojim članom. Iz »Letopisa« posnamemo sledeče podatke splošnega značaja. Predsednik je bil dr. Fr. Ilešič. »Matica« je preživela lani svojo osemindesetletno dobo. Vseh članov je bilo 1679 moških in 112 ženskih. Po stanu je največ učiteljev, profesorjev, trgovcev in duhovnikov. Zanimivo so nekatere sodbe iz občinstva o lanskim knjigah. Posebno proti narodnim pesmim je bilo precej odpora, kakor tudi znanstvene knjige nasploh niso posebno priljubljene. Precej obširno poročilo poda dr. Ilešič o izgo-

* Po neljubi pomoti zakasnelo.

Uredn.

vorjavi I in v. Premoženje »Mat. Slov.« je znašalo, kakor kaže račun koncem leta 1912., 119.984 K in se je od leta 1910. zmanjšalo za 207 K in 10 v. Dohodkov je bilo za leto 1912. 37.076 K, katerim stojijo stroški v skoro enaki višini nasproti. Društvene knjige za leto 1912. stanejo 16.300 K. Dolgo obetani zemljevid »Slovenske zemlje« menda vendar izide letošnjo pomlad.

Jako zanimiv je letos »Slovenski Ilustrovani Tednik«. Zadnja, t. j. 3. številka priložuje 14 slik, poročila o mirovnih pogajanjih v Londonu, o grško vzhodnem potiarhu Joahima III. v Cargradu itd. Posebno zanimive in poučne so razprave »Od Berlina do Londona« (o berlinskem 1878 in o londonskem 1913 kongresu), »Iz čarobnih kuhinj moderne vojne« (s 4 slikami, kako izdelujejo moderno orožje: granate, šrapnele itd.) in »Kaj je vzrok turškega poraza?« »Slovenski Ilustrovani Tednik« si je pridobil kot sodružnike moči prve vrste. V 1. številki t. l. je priložil n. pr. sestavek slavnega ruskega vojnega pisatelja Nemiroviča Dančenkova; v 2. številki izpod peresa župnika Šegula življenjepis prof. Bezenška, ki živi v Sofiji na Bolgarskem; v 3. številki bolgarskega pisatelja Sp. Konstantinova in Bezenška; jedrnatno pisano črtico »Doktorjev dolg« od Vlad. Levstika itd. — Sodelovanje so obljubili »Slov. Ilust. Tedniku« priznani pisatelji in umetniki, tako da bo lahko zadovoljil čitatele, ki žele dobrega zanimivega čtiva. Zahtevajte »Slovenski Ilustrovani Tednik« povsod ter si ga naročite!

»Zovneček« objavlja v 1. letošnji številki to-le bogato in izbrano vsebino: 1. Branko Brankovič: Sred' polja čisto sama... 2. Prosinec. Vinjeta. 3. Ivo Trošt: Junaški jezdec. 4. Tone Rakovač: Mater. Pesem. 5. Slika. 6. Sorin: Moji prijatelji. 7. Ivo Trošt: Tečni ogel kruha. 8. Branko Brankovič: Pozimi. Pesem. 9. Josip Stare: Slovenska zadruha, pleme in narod. 10. L. O.: Spomenik cesarice Elizabete v Trstu (s podobo). 11. Iva: Mala nagajivka (s podobo). 12. Cvetko Gorjančev: Pri slikarju. 13. Tone Rakovač: O pravljici. Pesem. 14. Branko Brankovič: Fantovska pesem. Pesem. 15. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Mladirisar. — Kofiček gospoda Doropoljskega. — V štirinajsto leto.

»Časopis« Zgodovinskega društva v Mariboru ima l. 1912. to-le vsebino: I. Razprave: Kovačič Fr. dr.: Vitezi Pesničarji. Kidrič Fr. dr.: Oblega Sigeta v sodobnem hrvaškem opisu. Dolenc Metod dr.: Postanek in pomen inštrukcij za krvna sodišča na Štajerskem, Kranjskem in Koroškem. Pintar L.: Vujilinsteti. Pintar L.: Prinet. — II. Mala izvestja: Kotnik Fr. dr.: Koroške narodne črtice. III. Trstenjak Al.: Slovenski robotni patent cesarice Marije Terezije z dne 5. grudnia 1778 za Štajersko. Stegenšek Avg. dr.: Nov vir za zgodovino skakačev. — III. Književna poročila: Gruden Josip dr.: Zgodovina slovenskega naroda. II. Dr. Fr. Kovačič. Ortner Max dr.: Register der geschichtlichen Aufsätze der Carinthia (1811—1910). Dr. Fr. Kotnik. Kos Fr. dr.: Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku. Tretja knjiga (1001—1100). M. Ljubša. — IV. Društvena poročila. — V. Nekrolog: Murko M. dr.: † Karel Štrekelj. — VI. Imenik društvenikov leta 1912. — Redni udje »Zgod. dr.« dobivajo »Časopis« brezplačno, cena za neude je 6 K na leto.

»Slovan«, mesečnik za književnost, umetnost in prosveto. — Najnovejša številka »Slovana«, ki je pravkar izšla, se odlikuje po svojih ilustracijah; umetniške visoke vrednosti sta proizvoda Račkoga »Licemeri« (hinavci) in »Pred vrati smrti«; aktualne pa so vse ostale slike, ki nam prikazujejo zgodovinske znamenite kraje Kosovega Polja, tako cerkev Gračanico, kjer je nekdanj počival car Lazar, in visoke Dečane, ki o njih poje črnogorski kralj Nikita itd. Po humorističnem tonu se odlikuje obsežna pesnitev nadarjenega Andreja Laboda »Ples pri Jajci«. »Listek« izpolnjuje celo polo ter obsega obširne ocene slovenskih in hrvaških literarnih del.

Jubilejska samopomoč.

64 članov ima še poravnati za zadnje slučaje smrti. Prosim, da v kratkem store svojo dolžnost. Dne 1. februarja t. l. prejmo člani položnice, da plačajo letnino 2 K

za l. 1913 in za upravne stroške 30 vin. po § 5 b.

Pri zborovanju okraj. učit. društev je dolžnost članov, da poagitrirajo za »Samopomoč«.

Sedaj je v društvu 245 članov; število se mora najmanj podvojiti.

Kdor hoče pristopiti v društvo »Samopomoč«, naj pošlje pristopno izjavo, v kateri naj označi ime, službeni značaj, rojstne date in bivališče; zraven naj priloži še zdravniško izpričevalo.

Pojasnila daje načelnik Ivan Schmeidek, učitelj v Krtni, pošta Dob pri Ljubljani.

Politiški pregled.

* Sklicanje državnega zbora. Listi poročajo, da bo poslanska zbornica imela prihodnjo sejo dne 27. t. m. To zasedanje bo kratko. Trajalo bo najdalje baje le do 7. februarja. V tem zasedanju bo imela zbornica edino nalogo rešiti mali fanaančni program, ki bo obsegal preuredbo osebno dohodninskega davka, davka na žganje, davek na tanieme, davek na avtomobile in mogoče tudi davek na užigalice.

* Narasčanje avstrijskih narodov. Kakor izkazuje zadnje ljudsko štetje v Avstriji, so posamezni avstrijski narodi v odstotkih tako - le narasli: Rumunov 19:12, Poljakov 16:64, Mažarov 15:32 (na račun Slovanov!), Srbohrvatov 10:11, Čehov 8:7, Nemcev 8:5, Italijanov 5:68, Slovencev 5:04 (v istini seveda več!), Rusinov pa 4:24.

* Pomnožitev naše artiljerije. Ker ustanove pri vseh 42 poljskih topničarskih polkih še peto baterijo, se ob miru poviša stanje topničarjev trajno za 168 častnikov, 4158 vojakov in 2058 konj, kar bo stalo vsako leto 3.500.000 K.

* Davek na užigalice. Načrt zakona glede obdačenja žveplenk obsega 21 točk. Druga točka pravi, da je treba plačati za vsako škatljo, kjer je 80 koščkov, 2 vinarja. Sploh za vsakih 80 komadičev pride davka 2 vinarja. Kdor sedaj prodaja užigalice, mora 14 dni po razglasitvi zakona to naznaniti pristojni oblasti. Kazen za neposlušne je 400 do 1000 K. Združeni tvorničarji užigalic so seveda proti temu zakonu, ker bi pomenil ta davek prav občuten padec omenjene industrije.

* Novi predsednik francoske republike. V Versailu se je vršila redna volitev novega predsednika francoske republike. Po prvi volitvi ni dobil noben kandidat absolutne večine, zaradi česar se je morala volitev ponoviti. Pri drugi volitvi je bil izvoljen dosedanjí ministrski predsednik in minister za zunanje zadeve Rajm. Poincaré. Dobil je od 859 oddanih veljavnih glasov 483 glasov. — Poincaré je rodom iz Barle-Duc v Loreni in ima 52 let. S 25. letom je bil izvoljen že v parlament in je od takrat vedno deloval na političnem polju. Po svojem poklicu je bil odvetnik v Parizu. V zadnjem času smo se seznanili z njim posebno zaradi njegovega mirovnega govora, ki ga je imel v francoski zbornici pred londonskimi konferencami. Zato so se tudi odposlanci skoro vseh pogajajočih se držav oglasili na potu v London pri njem v Parizu.

* Nova ameriška naseljevalna postava. Odseka obeh severnoameriških zbornic sta se zedinila, da se predloži nova naseljevalna postava. V Ameriki se bodo smeli naseliti le, ki znajo v svojem domačem jeziku čitati. Vsak naseljenec bo moral plačati 5 dolarjev (dodaj 4) davka. Ladje, ki prevažajo izseljence, bodo spremljali ameriški zdravniki, nadzorniki in strežnice, ki jih bo imenovala ameriška vlada.

Kranjske vesti.

—r— Umrl je v Ljubljani Ivan Murnik, bivši tajnik trgovske in obrtne zbornice Kranjske. Rojen je bil leta 1839. na Otoku pri Radovljici. Po dovršenih študijah prava je stopil v odvetniško prakso k odvetniku dr. Lovru Tomanu, ki je imel tedaj svojo pisarno v Radovljici. Ko se je dr. Toman preselil v Ljubljano, je šel tudi Murnik z njim. Dr. Lovro Toman je bil obenem tudi tajnik trgovske in obrtne zbornice. In ko je l. 1870. v Rodanu pri Dunaju umrl dr. Toman, je postal Murnik tajnik trgovske in obrtniške zbornice, katero službo je opravljal do svojega težkega obolenja l. 1909. Komaj 30 let star je

stopil kot aktiven politik v javno življenje. Leta 1870. je bil izvoljen v deželni in državni zbor. Že naslednje leto je bil izvoljen za deželnega odbornika. To mesto je opravljal do leta 1900. 12 let je bil tudi namestnik deželnega glavarja. Od leta 1876. do l. 1900. je bil član deželnega šolskega sveta. Dolgo časa je bil tudi občinski svetnik ljubljanski. V deželnem zboru je imel vedno veliko referatov, posebno finančne vsebine. Zbog svojega koncilijantnega postopanja je bil povsod priljubljen. Blag mu spomin!

— r — **Umrl** je nagle smrti tov. Ivan Zupan, nadučitelj v Dolskem, star šele 45 let. Bil je vrl tovariš in družabnik ter si je zlasti za razvoj in napredek perutinstva pridobil velikih zaslug. Časten mu spomin! Preostali cenjeni rodovini naše sožalje!

— r — **Učiteljske vesti.** Za definitivno učiteljico v Dobrničah pride učiteljica Alojzija Maurinova iz Cerkelj. — Za provizoričnega učitelja na ljudski šoli v Višnjigori je imenovan I. Stegovec.

— r — **Napredno učiteljstvo** je nadalje zmagalo svojimi kandidati v okrajni šolski svet črnomaljski, novomeški in postojnski. Klerikalci to silno jezi, pa jim ne moremo pomagati.

— r — **C. kr. nadzornik Novak** je odložil souredništvo »Slovenskega Učitelja«. — Bržkone ima še toliko poštenja v sebi, da neče biti odgovoren za nesramnosti, ki jih piše imenovani list. Vso odgovornost prevzema sedaj katoliški duhovnik ka-tehet Čadež.

Štajerske vesti.

— š — **Tečaji za gojitev zelenjave.** Štajerska kmetijska družba in vrtnarska družba sta sklenili, prirediti tečaj, na katerih bodo predavali strokovnjaki, pa tudi izvežbane ženske o pravilnem obdelovanju vrta, in o umnem ravnanju z zelenjavo. Kraji, kjer se želijo taki tečaji, naj se oglasijo vsaj do 31. januarja. Pisma je nasloviti na c. kr. kmetijsko družbo v Gradcu, ki daje vsa potrebna pojasnila. V krajih blizu mest in kopališč bi bilo priporočati, da bi se naši ljudje še bolj poprijeli umne gojitve zelenjave, ki vrže v letnem času marsikateri gospodinj — posebno blizu prometnih krajev — precej dohodkov.

— š — **Klub naprednih akademikov v Celju** je podaril od »Narodne zbirke« 30 K »Socialnemu odseku Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic«, za kar se mu socialni odsek prav topla zahvaljuje.

Goriške vesti.

— g — **Poročil** se je Anton Arrigler, učitelj v Kojškem, z gđco. Valerijo Savlijevo iz Št. Petra pri Gorici. Naše čestitke!

— g — **Čebelarstva podružnica na Gradovem** bo imela dne 2. februarja 1913 ob 1. popoldne v šolskih prostorih svoj redni občni zbor.

— g — **Za človekoljubje — kaznovan.** Ko se je začel znameniti trenotek na Balkanu, ko so hrabri Zvezni vojaki odšli reševati svoje brate, so se zganila vsa odkrita srca sveta na njihovo stran ter jim želela obilega uspeha. Med narodi se je začelo tekmovalno nabiranje prispevkov za balkanski rdeči križ. Še mi ubogi Slovenci smo nabirali po svojih močeh, a nabrali bi še več, če se ne bi nam stavile zapreke. Sedaj se šele zve, kako so različne oblasti postopale z nabiralci za Rdeči križ. Priča sledeči slučaj: V krasni dolini pod Mangartom, na slovenski meji, je tamošnji učitelj nabiral prispevke za Rdeči križ balkanskih držav. Denar je odposlal gosp. Kcrtniku v Gorici. Kmalu nato so že začeli hoditi orožniki v šolo, ljudstvo pa je šepetalo, da je učitelj poslal denar za srbsko vojsko. Okrajno glavarstvo v Tolminu je uvedlo preiskavo in je dne 11. t. m. obso-dilo zavednega slovenskega učitelja na globo 20 K, češ, da ni imel dovoljenja za nabiranje. Če bi bile vse oblasti konsekvantne, tedaj bi morale kaznovati tudi darovalce, saj tudi oni niso imeli dovoljenja darovati.

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporočajo izvozna hiša **PROKOP ŠKORJAVČIČ** in sin **ZE FIRE** v Ljubljani na Češkem. Vzorce na željo franco. Zelo zmerno cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.

Koroške vesti.

— k — **V Škocjanu pri Linčevsi** se je vršila, kakor nam pišejo iz Celovca, občinska volitev. Zmagali so večinoma nemškutarji in močje z dvomljivo zavestjo. Doslej je bilo vodstvo občine v slovenskih rokah. A ta narodna posest je padla v roke tujcu, ker je župnik sklepal tajne zveze z Nemci. — Na šolskem poslopu

izvrše tekom letošnjega leta temeljite zidarske preobnove.

— k — **O izvršitvi regulacije plač koroškega učiteljstva** nam poročajo iz Celovca: Koroški deželni zbor je sprejel na zadnjem zasedanju zakon o regulaciji plač učiteljstva javnih ljudskih in meščanskih šol. Boj koroškega učiteljstva je bil, kakor je to že navada, dolgotrajen in naporen. Dolgo je bilo treba čakati tudi na sankcijo tega zakona, ker je bilo treba rešiti vprašanje, kako bo mogoče pokriti z zakonom narasle večje izdatke. Končno je dobil zakon vendarle cesarjevo sankcijo. Sedaj so dognali, da obremenijo koroško deželo to zvišanje za letnih kron 296.100. Ker so pa morali nove plače nakazati že s 1. julijem 1912, bodo sedaj izplačali učiteljstvu za pol leta diferenco. V ta namen je nakazanih 145.024 K 42 v. Ni dosti, a nekaj je le!

Splošni vestnik.

Naknadno križan. Naknadno je dobil 25% draginjsko doklado L. Kump, učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano. Svoj čas, ko je še služboval v Cerknici, je bil naprednega mišljenja; zdaj je pa prodal svoje »mišljenje« za službo v Št. Vidu in za 25% doklado, zato mu sodi križec.

»**Slomškova zveza**« je najdražje društvo v Avstriji, zakaj vse člane mora deželni odbor drago plačati, da jih drži v šahu.

Slovenska Šolska Matica. Iz naslednjih okrajev še nismo prejeli imenika članov za »Letopis«, ki se že stavi: Črnomelj, Vipava, Idrija, Kozje, Desni Savinjski breg, Levi Savinjski breg, Desni Dravski breg (Maribarska okolica); Goriška okolica, Cerkno; Koper. P. n. gg. poverjenike prosimo, da se požurijo in čim prej pošljejo imenik in hkrati tudi letnino. — Kdor hoče še postati ud S. Š. M. za l. 1912, naj pošlje letnino (4 K) kar naravnost Slovenski Šolski Matici v Ljubljano.

Razstava vajenških del v Ljubljani. Kakor leta 1904 tako se namerava tudi letos prirediti razstava vajenških del v Ljubljani, in sicer prve dni meseca maja. Dobro je nam še v spominu prva razstava, ki je tako sijajno uspela, da je nadkrila vse do tedaj prirejene razstave po drugih kronovinah. Ne samo udeležba vajencev, marveč tudi naravnost krasna dela, ki so jih razstavili, so nam pričala, da so naši domači fantje za pouk in izobrazbo zelo pristopni. Dati jim je treba le prilike, da se izobrazijo in pokažejo svoja dela. Gotovo je, da so se po teku devetih let razmere precej izboljšale, zlasti ker se je preosnovala obrtno nadaljevalna šola po strokah in se je upeljal dnevni pouk. Vse to ugodno vpliva na obrtni naraščaj kajti brez šolske izobrazbe je tudi napredek pri učenju obrta nemogoč, oziroma zelo utežkočen.

Kakor leta 1904, je tudi letos dala deželna zveza Kranjskih obrtnih zadrug inicijativo za prireditev razstave vajenških del. Zveza je povabila merodajne kroge k skupnemu posvetovanju, katero je imelo ta uspeh, da se je izvolil ožji odbor, ki naj izvrši vse predpriprave in si zagigura od merodajnih korporacij potrebno podporo. Na čelu tega ožjega odbora je tudi to pot stopil c. kr. vladni svetnik in ravnatelj c. kr. obrtne državne šole g. Ivan Šubic. Občinski svet ljubljanski, in deželni zbor Kranjski sta dovolila odboru po 400 K, trgovska in obrtna zbornica pa je darovala 200 K. Upati je, da s primernim zneskom prispeva tudi zavod za pospeševanje obrti na Kranjskem in z izdatno podporo c. kr. ministrstvo za javna dela. Ko je bila zasedana primerna svota podpora, se je vršilo novo posvetovanje, na katerem se je sestavil širši odbor. V širšem odboru so gg. zastopnik c. kr. deželne vlade g. okrajni komisar Ernest Kordin; zastopnik deželnega odbora g. deželni odbornik dr. Zajec; zastopnik mestnega magistrata g. dr. Josip Berce; zastopnik trgovske in obrtne zbornice g. Ivan Schrey; zastopnik odbora obrtne nadaljevalne šole gospod profesor dr. Pipenbacher; zastopnik zavoda za pospeševanje obrta g. ingener Remic; zastopnik c. kr. državne obrtne šole g. vladni svetnik Ivan Šubic; zastopnik deželne zveze obrtnih zadrug g. Engelbert Franchetti; voditelj obrtnih nadaljevalnih šol, g. Jakob Dimnik, g. Levec, g. Cepuder, g. Janko Jeglič, in strokovna učiteljica gospodična Hubmajer; zadrugni inštruktor c. kr. ministrstva g. dr. Herman Blodek; zastopniki obrtnih zadrug načelniki g. Fr. Jeločnik, g. Mate Valentič, g. Milko Krapež, g. Fr. Kukman, g. Friderik Pauer, g. Špetič Stefan, g. Valentin Urbančič, g. Ivan Pust, g. Avgust Bertold, načelnica gospa Ida Škof in odbornik g. Fr. Škafar. Predsednik odbora je Ivan Šubic, podpredsednik Engelbert Franchetti, tajnik Fr. Kukman, blagajnik Fr. Jeločnik. Vsem obrtnikom in tovarnarjem se pošlje obvestilo o prireditvi razstave in prošnja, da svojim vajencem dovolijo izdelati in raz-

staviti primerna dela. Razstava bode tudi spojena z rizbami, ki so jih vajenci izdelali v obrtni nadaljevalni šoli. Tako vse kaže, da bode razstava tudi to pot lepo uspela in pričakovati je, da se je vajenci brez izjeme vsi udeležijo in s tem pokažejo svojo pridnost, marljivost in sposobnost.

Zahvala.

Ob smrti našega ljubljene očeta in soproga

Ivana Zupana

nadučitelja

nam je došlo toliko izrazov sožalja in tolažbe, da se ne moremo zahvaliti vsakemu posebej. Zahvaljujemo se tem potom vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so v težkih urah žalosti osebno ali pisмено z nami šutili. Zlasti pa se zahvaljujemo g. župniku za zadnjo tolažbo in spremstvo.

Posebno zahvalo smo pa dolžni gosp. nadzorniku Gabrščku in g. učiteljem, ki so se v tako lepem številu udeležili pogreba in pod vodstvom nadučit. Tomana poskrbeli za petje, nadučit. g. Letnarju za ganljiv nagrobni govor in sl. gasilnemu društvu.

Končno se zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem za krasne darovane vence in šopke.

Dolsko, 24. januarja 1913.

Rodbina Zupanova.

Kjigoveznica

Iv. Bonač

Ljubljana, Šelenburgova ul.

priporoča vsakovrstna knjigoveška dela, galanterijo, passepartuje itd. Posebno močna vez za knjižnice in čitalnice.

Cene zmerne, delo solidno.

Znamenje

pravega Franckovega pridatka za kavno je kavni mlinček. — Nahajajo se pa tudi ponaredbe. — Tedaj pozor pri nakupu!

Pravi :Franck: izdeluje se iz najboljših sirovin.

Tovarna v Zagrebu.

al im 119/24574

Učiteljska tiskarna v Ljubljani,

IV

r. z. z. o. z.

Franciška ulica šte. 8.

priporoča

vsakovrstne poštne in železniške tiskovine

za šolsko uporabo urejene po najnovejših uradnih vzorcih.

Ceniki zastoj in poštne prosto.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana

Prešernova ulica št. 3

Ljubljana

je imela koncem leta 1912 660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada. Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 ¹/₂ %

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade. — Hranilnica posoja na zemljišča in poslopja proti 5 ¹/₄ % obrestim in najmanj ³/₄ % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.